

Bogens andet afsnit R. E. Brinckers »Sorø skoles jammersminde« er ret ejendommeligt. Det behandler skolens økonomi eller rettere de overgreb, der i tidens løb af staten er gjort på dens formue. Det er fyldt med alenlange, til dels ordrette gengivelser af rigsdagsdebatter, og det er holdt i en vredladen, ucharmerende tone. Af en eller anden grund har man ment, at det *skulle* med, og Johs. Brøndsted har som formand for Soransk Samfund ikke fundet anledning til at redigere i det, hvorved nogle gentagelser fra Hørby's kapitel kunne have været undgået.

Sidste kapitel er skrevet af Poul Schjærff og viet samfundet.

Det er en hastig, noget hæslæsende gennemgang af dets bedrifter i det svundne århundrede. Den statelige bog er forsynet med et meget smukt billedmateriale.

Finn H. Lauridsen.

*Gunnar Olsen* (†): *Kronborg vestre birk. Holbo herred fra oldtiden til vore dage. (Rosenkilde og Bagger, 1961). 319 s.*

Den afdøde landsarkivars sidste bog er et jubilæumsskrift, skrevet i anledning af 100 året for oprettelsen af retskredsen Kronborg vestre birk, Holbo herred. I formel henseende adskiller den sig ikke fra de snesevis af topografiske skildringer af begrænsede områder, der i tidens løb er udsendt; reelt er den adskilligt bedre end de fleste. Noget centrum i rigets historie har herredet aldrig været; men det rummede dog lokaliteter, der på visse tidspunkter spillede en rolle: Esrom kloster, Søborg og St. Helene kilde. Det havde helt op i forrige århundrede de maleriske, vilde kulsviere, og det har i vore dage den dejlige nordkyst med de kendte og overdådigt besøgte badebyer. Gunnar Olsen har det hele med – helt fra stenalderen – ikke i detaljer, men i lange

linier, oplyst af konkrete træk. Bogen bærer på disse punkter naturligvis præg af arkivmandens særlige kendskab til kilderne – også sådanne, der almindeligvis ikke udnyttes i lokalhistoriske arbejder. Herredet er overalt, hvor det er muligt, knyttet til rigshistorien og i et fornøjeligt kapitel endog til skønlitteraturen. Med sit væld af emner vil bogen være vel egnet i skolernes hjemstavnsundervisning, i al fald som vejleder for læreren, og også uden for herredet bør den, som et eksempel på en lykkelig forening af det specielle med det typiske, finde læsere.

Finn H. Lauridsen.

*Jens Lampe, Erik Larsen og Asger Nyholm: Tønder Seminarie-Stat. Fortegnelse over Lærere og Dimittender fra Tønder Seminarium 1788–1963. (Skrifter, udgivne af Historisk Samfund for Sønderjylland, nr. 30, 1963). 309 s.*

Personstater er sjældent særlig morsomme; men de er til gengæld nyttige redskaber både for den nysgerrige og for den, der til et eller andet formål har brug for reel oplysning. Tønderstaten er ingen undtagelse fra denne regel – og dog, den kunne godt uden skade have været oplivet af nogle flere billeder end den ene planche af seminariets grundlægger, provst Balthasar Petersen, der er indsat forrest. Bygninger, hvoraf en enkelt er ganske gammel, fremtrædende lærere og elever kunne have forstærket indtrykket af, at det ikke er nogen helt almindelig læreruddannelsesanstalt, der er tale om. Det er i virkeligheden den første i det danske monarki, selv om der fra 1760'erne og til Balthasar Petersens død 1787 ikke var tale om nogen egentlig organiseret skole. En donation i provstens testamente sikrede den imidlertid som fast institution.

Det er naturligt, at netop et seminarium i grænselandet blev en vigtig